

hyperglykemi og hyperinsulinemi kan virke karsinogent og øke metastasering. Ny blod-sukkersenkende behandling (exenatid og sitagliptin) søker å øke nivået av glukagon-liknende peptid 1 (GLP-1). Forfatterne peker på mulige bivirkninger ut ifra studier som viser at GLP-1 er en viktig mediator av cellemigrasjon og at det kan øke proliferasjonen av colonkreftceller.

Oppbygningen er ryddig, med ti enkeltstående oversiktsartikler – som i et tidsskrift – med sammendrag, introduksjon og konklusjon i hvert kapittel. Jeg savner tabeller med oversikter over epidemiologiske studier som viser en assosiasjon mellom diabetes og de forskjellige kreftformene.

Boken hadde blitt mer spennende hvis forfatterne tok opp type 1-diabetes som en ren hyperglykemisk modell og diskuterte kreft i lys av dette, satt opp imot type 2-diabetes der overvekt, insulinresistens, lav kjønnsormonbindende globulin (SHBG) og relativt høy insulinliknende vekstfaktor 1 (IGF-1) er uavhengige risikofaktorer for kreft. Dette fordi det ved type 1-diabetes bare er vist en sammenheng med diabetes og ovarialkreft.

Artikkelformatet med gode referanser gjør den egnet for alle som ønsker spesifikk oppdatering på sammenhengen mellom diabetes og spesifikke kreftområder, selv om Internett må til for siste oppdatering.

Tore Julsrud Berg

Avdeling for klinisk endokrinologi
Oslo universitetssykehus, Aker

Nordens beste lærebok i fødselshjelp

Hagberg H, Marsál K, Westberg M, red.

Obstetrik

768 s, tab, ill. Lund: Studentlitteratur, 2008.

Pris SEK 828

ISBN 978-91-44-00731-1

Etter mange år kom det i 2008 en ny svensk lærebok i fødselshjelp. Den er omfattende, med 65 kapitler skrevet av kjente svenske eksperter. Det svenske fagmiljøet er stort og tungt, og flere av forfatterne er internasjonale

toppeksperter. Alene er det nok til å gjøre dette til en interessant utgivelse.

Layouten er meget oversiktlig og tiltalende og rikt illustrert med mange fargebilder. Spesielt er de skjematisk tegningene meget instruktive.

Målgruppen er ifølge forordet de under lege- og jordmorutdanning, men redaktorene håper også at boken skal anvendes som referanselitteratur innen svangerskapsomsorg, fødselshjelp og perinatalomsorg. Dette er en ambisiøs målsetting.

Boken er, rimeligvis, skrevet på svensk – for svensker. Typiske svenske uttrykk er brukt i rikelig grad, som f.eks. «snedklipp», «vidöppen bjudning» og «framstupa bjudning». Dersom de latinske begrepene «epiotomi», «occiput posterior-presentasjon» og «occiput anterior-presentasjon» hadde vært tilføyd, hadde boken vært lettere tilgjengelig for nordiske lesere. Når fosteret ligger med ryggen til venstre, vil resten av verden si nettopp det, men i Sverige er fosteret «högervendt». Det tar ikke lang tid før man skjønner hva «snedklipp i mellangården» er. Kanskje må man gruble litt over at «barnafödersken skal ha en kilkudde under höger klinka» når man setter paracerikalbedøvelse.

Det er oppgitt referanser etter hvert kapittel, men ikke i teksten. Oftest er det originallitteratur eller større lærebøker som refereres, og man må lete lenge i litteraturlistene for å finne kunnskapsoppsummeringer. Det er litt overraskende at boken ikke bekjenner seg til den kunnskapsbaserte tradisjonen. Det kan virke som om de fleste kapitelforfatterne skriver i prosedyretradisjonen. De forklarer hvordan ting skal gjøres ofte uten begrunnelse og uten diskusjon. Det står f.eks. – uten reservasjon – at man alltid skal gjøre innkomst-CTG og deretter, hvis alt er i orden, fortsette med intermitterende CTG samt kontinuerlig CTG i utdrivningstiden.

Kapitlene er litt ujevne, men de fleste er riktig bra. Spesielt bra er kapitlene som går på fysiologi. Tangforløsning har lenge vært en sjeldenhet i Sverige, og det er kanskje derfor de instrumentene som omtales er Wrigleys tang og Naegles tang, tangmodeller som mange vil hevde er historiske.

Innholdsmessig faller nok boken mellom flere stoler. Etter min mening er den altfor omfattende som pensumbok for jordmorstudenter og medisinstudenter. Spesialistkandidater kan godt lese den fra perm til perm i starten av utdanningen, men de bør skaffe seg mer omfattende oppslagsverk. Som oppslagsverk på fødeavdelinger egner den seg godt og kan anbefales. Dette er utvilsomt den beste og mest omfattende nordiske læreboken i fødselshjelp.

Bjørn Backe

Kvinneklinikken
St. Olavs hospital
Trondheim

Spesialistutdanning i Sverige – kan vi dra nytte av andres erfaring?

Egedius C, Egedius H, Erwander B.

Vägen till specialist

Enligt socialstyrelsens föreskrifter och målbeskrivningar 2008. 155 s, ill.

Lund: Studentlitteratur, 2008. Pris SEK 242

ISBN 978-91-44-05428-5

Boken, som er i tredje opplag, er knyttet opp mot Socialstyrelsens forskrifter og målbeskrivelser fra 1. september 2008. Hensikten er å gi et perspektiv på spesialistutdanningen både fremover og bakover i tid og

være en hjelp for leger i spesialisering, veiledere og utdanningsansvarlige i forhold til planlegging, gjennomføring og evaluering av spesialistutdanningen i lokal og regional sammenheng. Leseren får først og fremst en systematisk gjennomgang av den utvikling spesialistutdanningen har hatt i Sverige siden 1980-årene knyttet mot pedagogiske trender og endringer i nasjonalt regelverk og rammevilkår. Målgruppen er både leger i spesialisering, veiledere og alle som har ansvar for planlegging og organisering av spesialistutdanningen.

Boken er lettles og er i tillegg illustrert med faktaruter som gjør den lett å bruke som oppslagsverk.

Forfatterne lykkes med å formidle de endringene som spesialistutdanningen har gjennomgått de senere årene og de utfordringene det er å tilegne seg kompetanse som gjør at man etter hvert blir spesialist. Illustrert gjennom praktiske eksempler og henvisning til pedagogisk litteratur, sitter man igjen med et klart inntrykk av at vi har langt igjen for å komme til den optimale spesialiseringensmodellen i praksis.

I tillegg til rammevilkårene med regelverk diskuteres læremiljø, utdanningsstruktur/prosess, utdanningsprogram/planlegging, veiledning og evaluering. Det legges mye vekt på veilederfunksjonen og hvordan veileder gjennom pedagogisk oppfølging av den enkelte kan bidra til å nødvendig kompetanse erverves. De krav som her stilles til veiledning, går utover det som er vanlig praksis i norsk sammenheng og illustrerer at vi kanskje er nødt til å se på betydningen av å satse ytterligere på opplæring av veiledere gjennom såkalte «train-the-trainers»-program.

Selv om jeg synes boken i noen henseende var i overkant ambisiøs i forhold til systemer, fikk jeg en del aha-opplevelser i forhold til brister i egen kunnskap om

hvordan vi som spesialister skal veilede nye generasjoner. Min overbevisning etter dette er at potensialet i veilederfunksjonen er undervurdert og at vi kunne ha fått en enda mer fokusert og effektiv utdanning om veilederne var mer bevisst sin rolle og hadde den nødvendige pedagogiske innsikten.

Boken anbefales til alle som er i spesialisering, ferdige spesialister som fungerer som veiledere og også ledere i helsevesenet som setter rammevilkårene for utdanning. Personlig anser jeg boken som et viktig bidrag til en dypere forståelse for de utfordringene spesialistutdanningen har og at vi i Norge har mye å lære fra svenske forhold på dette området.

Tom Glomsaker

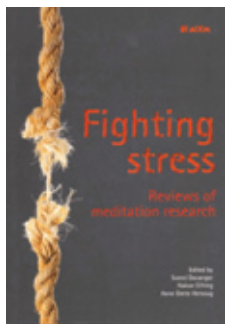
Kirurgisk avdeling
Stavanger universitetssjukehus

Informativt om meditasjon

Davanger S, Eifring H, Hersoug AG, red.

Fighting stress

Reviews of meditation research. 191 s, ill.
Oslo: Acem Publishing, 2008. Pris NOK 95
ISBN 978-82-91-40516-2

Fighting stress er en samling artikler om meditasjon skrevet av en gruppe nordiske forfattere. Det er en populærvitenskapelig bok beregnet på den opplyste allmennhet, men den kan leses med utbytte også av personer med helsefaglig utdanning, herunder leger. De fleste av innleggene er litteraturoversikter, men det er også presentasjoner av forskningsprosjekter og gjennomgang av et norsk doktorgradsarbeid.

Meditasjon har vært benyttet for ulike tilstander, fra å bedre idrettsprestasjoner, mestring av psykologiske og kroppslige reaksjoner på stress til behandling av psykiske og psykosomatiske lidelser i form av angst, depresjon, kroniske smerter, forhøyet blodtrykk og ugunstig lipidprofil. Her gjennomgås den foreliggende forskning som bakgrunn for å anbefale meditasjon ved ulike tilstander. Graden av vitenskapelig kunnskapsgrunnlag er varierende, men gjennomgående begrenset. Det er for eksempel få studier som har undersøkt mennesker med diagnostiserte psykiske lidelser. Det er også artikler om mulige virkningsmekanismer, fra endokrinologi til neurobiologi.

Layouten er fin, med bilder og illustrasjoner som hever kvaliteten, og teksten er

for det meste godt skrevet og lettlest. For meg var dette en god innføring i et fagfelt som jeg hadde begrenset kunnskap om.

Boken er skrevet av personer som brenner for temaet, slik det ofte er for tiltak utenfor den snevre skolemedisin. Alle forfatterne er instruktører i Acem. Det er enkelt å trekke paralleller til en annen selvhjelpsmetode: fysisk aktivitet. Ved begge disse tiltakene er forskningen initiert og til dels gjennomført av entusiaster, og midler til forskning er begrenset. *Fighting stress* er ingen lærebok i meditasjon, men den beskriver ulike former for meditasjon og deres helsegevinster samt hvordan meditasjon kan læres i Acem-systemet. Det er for tiden stor interesse innen det psykiatriske fagfeltet for fenomener som «mindfulness», mentalisering og metakognitiv terapi, og meditasjon er en selvhjelpsmetode som har en plass innenfor dette området.

Til tross for en storstilt utbygging av helsevesenets tilbud, er det fortsatt et stort behov for virksomme selvhjelpsmetoder. Meditasjon ser ut til å være en slik strategi, som i denne lille boken presenteres på en lett tilgjengelig måte.

Egil W. Martinsen

Klinikk for psykisk helse
Oslo universitetssykehus, Aker

Gårdagens barn er dagens mødre og fedre

Crittenden PM.

Raising parents

Attachment, parenting and child safety. 380 s, tab, ill. Devon: Willan Publishing, 2008.
Pris GBP 30
ISBN 978-1-84392-498-2

Både i klinisk praksis og forskning har et av Pat Crittendens hovedtema vært forutsetninger for og betydningen av tilknytningsforhold. Med utgangspunkt i arbeidene til Mary D. Ainsworth (1913–99) og John

Bowlby (1907–90) har hun utviklet «The dynamic-maturational modell» (DMM) for tilknytning og adaptasjon. Den integrerer tilknytningsteori og systemisk teori med kognitiv nevrovitenskap og genetik.

Modellen er for livslang utvikling der pågående modning er i en dynamisk interaksjon med erfaring. Tidlig erfaring påvirker senere utvikling, men er ikke bestemmende for den. Modning skaper nemlig mulighet hos personen for reorgani-

sering, nye strategier og ny informasjon om verden og dem selv.

Modellen danner grunnlaget for analysene og terapianbefalingene i boken, som retter seg mot psykologer og barne- og ungdomspsykiatere som arbeider med barn, ungdom og foreldre som ble skadet som barn. Den handler om foreldre som er til fare for sine barn og hvis barn kan være til fare for seg selv eller andre, dvs. barn i grenselandet mellom barnevern og barne- og ungdomspsykiatri.

Boken er delt i tre hovedavsnitt. *Vokse opp* analyserer med eksempler fra farlig og voldelig foreldreatferd de ulike selvbeskyttende strategiene barnet utvikler og hvordan de med kognitiv modning og erfaring kan endre seg til komplekse og uheldige strategier. *Oppdra barn* har to formål. På den ene siden gir forfatteren et perspektiv på hvorfor foreldre som skader sine barn i oppveksten gjør som de gjør. På den annen side viser forfatteren hva slags atferdsmønstre og psykiske vansker økende grad av barnemishandling kan påføre barn. I *En integrert tilnærming til behandling* utvikler forfatteren en overordnet terapiteori der hun kombinerer eksisterende terapiteorier, men samtidig gir retningslinjer for når og med hvem de forskjellige teknikkene sannsynligvis gir best resultat.

Teori og klinisk praksis er knyttet sammen med kasuistikker, og dette gjør boken både mer lettlest og det teoretiske stoffet mer tilgjengelig. Den er ryddig redigert, med oversiktlig layout. Den kan anbefales på det varmeste også fordi den er gjennomsyret av en vilje til å forstå og vise respekt for foreldre som svikter så totalt i sin foreldrerolle. Crittenden hevder at det å forstå at foreldre både kan være ofre og gjerningsmenn, er avgjørende for å kunne hjelpe både foreldre og barn. Det er en viktig påminning til alle som arbeider i feltet.

Marit Hafting

Regionsenter for barn og unges psykiske helse, Helse Vest
Universitetet i Bergen